

HETILAP

Előfizetési ár:
Vidéken: Helyitt: Évnyegyedre 2 f. 50 kr. | Évnyegyedre 2 f. 24 kr.
 Félévre 1 f. 5 f. 40 kr. | Félévre 1 f. 4 f. 48 kr.
 Eladás egyes számonként nincs.

Hirdetések és magánviták:
 Hirdetések és magánviták minden izbeni tük négy hasábos gar-beiktatásnál még 10 pkr. mond sora 3 p. kr., a bélyegdíj számitandó.

Az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.

Bérmmentelen leveleket csupán rendez levelezőnkől fogadunk el. Kéziratokat nem küldünk vissza. Megjelen e lap jelen írvny alakjában minden szerdán és szombaton dälben.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Ismét-előfizetésre hívjuk fel a t. cz. közönséget lapunk érdekében. Jól tudjuk ugyan, hogy napjainkban a politikai rázkódások sokkal nagyobbak, mintsem az olvasó közönséget ne érdekelhetnék, s közönségünk is általában anyagilag jobban ki van merítve, hogysem többféle lapot tarthatna. Amde Erdélyt magyar lap nélkül hagyni nem lehet fajunk iránti tekintetből, és saját legközelebbi érdekeinket elhanyagolni még a külmozgalmak ámulatában sem szabad. Hogy tehát t. cz. olvasóink igényeinek eleget tēhessünk, mindent elkövetünk arra, hogy lapunk végre a politikai élet mozzanatainak is tolmácsa lehessen; addig is, míg e reményünk valósulna, anyagi és szellemi érdekeink fejlesztésében nem fog lapunk sem fáradságot, sem áldozatot ismereni.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Helyitt: (a julius — sept.) évnyegyedre 2 f. 24 kr. | Vidéken: (a julius — sept.) évnyegyedre 2 f. 50 kr.
 „ (a julius — dec.) félévre 4 „ 48 „ | „ (a julius — dec.) félévre 5 „ 40 „

Előfizetéseket helyitt elfogad a Stein és Tilsch könyvkereskedése, vidéken minden cs. kir. postahivatal.
 Az előfizetéseket tartalmazó levelek bérmmentesítendők.
 Hogy lapunk széküldése pontosan törtēnhessék, a megrendeléseket mielőbb megtenni kérjük.

Tartalom:

Egyszerüsítsük háztartásunkat. II. — Mezögazdasági tanulmányok. VII. J. E. — A töltött utakról. — Vázolatok a Törökbirodalom történetéből. (Vége.) — Levelezés: Brassó. — Hírüzér. — Tárca. — Hirdetések.

Egyszerüsítsük háztartásunkat. *)

II.
 A fény, pompa, szibarita élet már igen sok nemzetet temetett el; míg ellenben a vaspénzzel élők, s egyformán élkező sparta, orjási harcoktól folytatva századokon keresztül. Vagy nemde Róma is addig volt ép, erős és hatalmas, míg triumphans hadvezérei mezei jószágaikon az ősi föld barázdáit szeldelették; s mikor legnagyobb embereit külföld követei fatángyör s egyszerű étek mellett találák.

Csak testben erős, szellemben szilárd, jellemben rendületlen családok alkothatnak nemzetet, mely békében erényben, viharban erőben tartja dicsőségét.

Vagy nem valánk-e mi magyarok Spárta és Róma, az ősi időkben? Hová kell óriásibb eredmény, mint a mit őseink irtak a történet lapjaira? Nehány százezer magyar felkel Azsia pusztáiról, fegyverrel útát nyit ide, s itt kardjával országot metsz ki magának, s azt folytonos harcban viharban fentartva: e hazában palotákat rak, családot, országot alkot, s a néhány százezer magyert néhány millióra emeli.

Tehették, mert egyszerű élete volt, s mert egyszerűleg élt testben ép, lélekben erős vala. Oroszlán vala minden férfi, mely sórényét édes megadással nyugtatá béke idején egy szerezett nő meleg kebelén; de ha körülhordák a véres kardot, csatára szállt, s oroszláni erővel s bátorsággal csatázott.

Hazánk egy sásfészek volt, hol a királyi sas fészke melegében, fiait társaságában élte elvonult napjait; de ha háborították sziklafészekében, menykővé vált, sújtott, viharzott, temetett.

Az ősi időkben e hon völgyei nem bírák a falvak sűrűségét, erdős völgyzsurulatokba vette be magát a mezei nép, míg az ur magas sziklai várakban tanyázott; de ha megpendült a harci szekezerce, a néptelennek látszó hazában mirmidonokként bujjak fel a földből a panczélos csatakész vitézek. S akkor e nemzet a hydrához hasonlita, melynek minden levágott feje helyett hét új növe. Gyönyörű idők! felséges történeti emlékek! Szomorító fényké-

pek e napokkal szemben, mitől lelkesülve a költő, oly sok igazsággal irhatá a költeményt: Romlásnak indult, hajdon erős magyar! Nem látod Árpád vére miként fajul? Nem látod a boszus egeknek osztorait nyomorult hazádon...

Merész vad szavak, menydörgésszerű gyönyörű hangok, kétségbeejtők volnának, ha tizedek mulva más nagy költőknek igaza nem volna, midőn énekl:

Megtörve bár de fogya nem,
 El nemzet e hazán!

Nincs okunk kétségbeesésre. Egy erős nemzet csak öngyilkosság által végezheti ki magát; s ez öngyilkosság fegyvere lassu méreg, mit a fényvágó méregkeverő keze hord a nemzet közt szerteszt. Mert minél távolabb menyünk a természet egyszerűségétől, annál tisztátlanabb a kebel, annál betegebb a test, kábultabb az elme és sziv; hasonlóan a patakhoz, mely kristálytisztán indul le a havas kavicsain, s végül majd mocsárkép ér a tengerbe.

Őseink egyszerűek valának; de — erősek, hatalmasak, gazdagok, függetlenek. Azonkor fénye, és azon fény között mely felé szentünk, azon különbség van, mi a szinpadai aranypapir és a paszamánt, a csehüveg és a gyémánt, a szinész jéghideg papirpalástja, és őseink biborpalástja közt vala. Az ő fényök nem volt szivárvány, nem harmatgyöngy; nemesi koronájukat a birtoklás koronája, a terjedelmes földbirtokra fektették, s az egyszerű szobák, s tulipános ládákban millió áru gyöngy és aranytulipánok heverték.

Hová, háová lettek e tündér szépségű napok? vajjon örökre eltűntek volna-e? s vajjon a helyébe szállásolt szegénység, panasz, nyomor örök maradna-e e hazán?

Az nem lehet, hogy annyi sziv hiába onta vért; S keservben annyi hó kebel szakadt meg a honért!

Erdély édes hazánk, fekvésénél fogva eleitől fogva mint egy vérsége család, mondhatni egy érzelemben működött. Egy volt érzülete, egy középontja, egy baja, egy lett orvossága.

Egy szibarita néha egész haza fiatalágát, egy egész nemzedék virágát elkorcsosítá egy időre; jött egy Wesselényi, Kendeffi, minden elhagyá pihé-párnáit, lóra pattant, vivott, uszított, s a fiatalág ismét regenerálta magát.

Erdélynek azon szerencséje van, mi egyébránt Magyarországnak is meg van, hogy itt nem a városok, vagy főváros adja a tont; hanem a faluk tón-ádói a bélyegült nagy birtokosok. Ezer szerencsénk, hogy városi éle-

tünk kifejlődve nincs; örök szerencsénk volt és lesz, hogy nem hazátlan úzterek szabják a viselet és gondolkodás divatát, hanem férfiak és nők, kik e szent földből nőttek ki, s e földben vár reájok családi sirboltjaik ürege. Szerencsénk, hogy városaink, s maga Kolozsvár is csak nagy falu, hol egymást színről színre ismerjük, s így a bohóc, vagy a páváskodó szajkó, csak neveltség tárgya lehet; de utánozókra csak a lágyfejtűekben talál.

S ha szerencsétlenség fekszik abban, hogy háztartásunk jövedelmünkkel oly éles harci lábón áll: meg van tehát azon szerencsénk, hogy csak egy pár jó hangzású családnak meg kell kezdeni az egyszerűsítést, s egy hónap alatt az egész hazában divatá válik. Egy kis értekezlet, egy kis női akarat, erély: s hazánk anyagi és szellemi erejét a harcsképtelen honleányaink szelid keze békésen oda fogja emelni, honnan a férfi kar bárhová emelheti.

Mezögazdasági tanulmányok.

VII.

Mikor a jó gazda török buzának szánt, ekéjét három négy ujjnyira ereszt; mikor búza alá először, vagy is mikor ugarol, jó mélyen, másodsor az harmadszor ismét három négy ujjnyira. Ez Erdélyben a közönséges szántási szabály, mi némi arányos módosulást szenved, a föld természetéhez és időjáráshoz képest némely vidékeken; de az elvet, miszerint mag alá nem kell oly mélyen szántani mint ugarlaskor, itt is fennállani tapasztaljuk.

S ha okát kérdjük, száz gazda közül alig tud rá egyebet felelni, mint hogy így hallotta az öregektől, így látta apjától, így jobb. Ez teszi, a mit előbbi cikkem elején mondték, hogy a szél fú, és az együgyű köpenyét fordítja elébe, de nem tudja honnan jó és háová megyen.

Az én beszélgető társam is, ki hatvan éves és első gazda a faluban, nem tudta ama kérdésre egyebet felelni, sőt kére, hogy mondanám el neki, mit a könyvekből és újságokból olvasék, s mit magam is tapasztalék.

Hissen kendnek tudnia kell; milyen öreg gazda kend, mily régen próbálja így is, amúgy is! Aztán a könyveknek nem is igen hiszen. Jól tudom én, kendtek úgy tartják, hogy széles e világon olyan okos gazda nincs mint Péter és Pál komájok; hogy a szántást vetést, a luczernatermesztést, istállózat is ők találták fel; hogy a kendtek faluján és vármegyéjén

kívül ninosenek, kik a földet mivelik, hanem az egész világ kendeiktől kapja kenyérnek valóját, ökröt, lovat, sőt még a muszka is kendeiktől éllelmezi magát....

Egyébiránt hallja kend, mit én innen is onnan is e tárgy felől olvasék és tapasztalék. Rendes időjárásokról sz. György előtt és után két héttel vetni törökbuza, általános elv az erdélyieknél. Mikor szántod, vedd is a magot azonnal. Keveset jó alá is vetni hideg időjárásokról, továbbá ha a föld aprón számlik, és falu közelében van, honnan majorság és ebek elhordhatják; különben feljül kell vetni s jól elboronálni — ez lényeges dolog; a tiszta jó boronálás fáradsága kapáláskor kétszeresen ki-pótolja magát, a mag jobban s könnyebben kikél, kevesebb napszámost és csekélyebb erőrafordítást igényel a kapálás.

A szántás legyen könnyű és földszinti. A szántásnak két czélja van; egyik: hogy a gyom kiveszzen; másik: hogy a föld felpuhuljon, a magnak csirázása és gyökerezése alkalmasabb váljék. Igen, de a törökbuza mi-helyt harmadik negyedik levelébe indult, azonnal kapa alá kerül, mert a mag a földet körülötte meg nem mozgatták, neki addig nincs életé, tehát a megindult gyom azonnal kipusz-tul; a kapálás 3-4 hét múlva ismétlődik, a gyom ismét kiirtódik, és így harmadszor is, ha egyéb munka engedi; ha nem, maradhat, mert két kapálásra a törökbuza már oda erő-szádott, hogy képes izmos sudarával bár minő gyomot is árnya erdejében elfojtani, ártalmatlanná tenni.

Másik czélja a szántásnak a föld felpu-hítása, a növény csirázása, meggyökerezése és kellő tenyészése végett. Igen, de mentől ke-vesebb föld fordul fel tiszta egyenlő szántás-sal, annál több termőerővel bír, a talaj elrothadt zöld gyomok, a természetett növények elmállott hulladékai, a téli hó, fagy, a tavaszi napsugár és esők, lég, szelek és termékenyítő harmat annál jobban átjárták a vékony felső földréteget, következésképp ez természet jobban elkészül, több erőt gyűjtött, mintha mélyen szántva, alólról oly réteget kerítünk fel, mely-lyel a természet ama termékenyítő hatásait nem közölte.

A tavaszi mély szántás egyetlen esetben mehet, oly gyökere veteményeknél, minők répa, murek sat., melyek anyagokereiket egye-nes irányban szokták a földbe bocsátani. A törökbuza ez eset nincs. Ennek két rend-beli koronás gyökere van, egyikkel az első szántás földébe kapaszkodik, a második rend-belivel az első kapáláskor körötte felhalmozott puhább földre. Ezeknél fogva ő tartja magát a szél fuvalma ellen, táplálkozik úgy-szólván a föld külső kérgéből, hétéfé nem sietnek gyökerei. A föld legjava adja az erőt, az ég harmata és eső önti tölcésére a ned-vel, ezekkel táplálkozik, innen él. A törökbu-zánál még akkor sem jó mélyen szántani, ha a föld egy lábnyira is mind egyenlő minősé-gű; mert a három e roppant földtömeg fel-fordításával szerfölött sok erőt vesz el czél-talanul. Ha egy jól járó erdélyi eke 3-4 hüvelyknyi szántást nem nehéz földre 2-3-4 mázsával felérő erőfeszítéssel hajt végre, egy 5-6 hüvelyknyire bizonyára 7-8 mázsá-hoz kellő erő kívántatik, mivel ben a föld keményebb, súlyosabb s a felhasított földnek barázdából félretelése kétszeresen megnehe-zedik.

Másképp van a dolog az ugarlással, buza alá első szántással. Itt a szántásnak három czélja van, mások mint a törökbuza alá szán-táséi. Egyik, hogy a már kihajtott és meg-sarjadzott gyom és fű egészen kiforduljon, gyökerei fel a napra — hol elszáradjanak — zöldsége a hantok alá kerüljen, hol ernyedés-be, feloszlatásba jöhessen s a földdel azonosulni töljön. Másik czél, hogy a tarló elegendőse-kor a föld rétegei közé behúzódtott magok, borsó, konkoly sat. valamint némely mély gyomgyökerek, melyek olykor hónapokig ott lappangnak kikeletlen és sarjadzás nélkül, fel-

jül kerüljenek s a földnek felpuhításával sar-jadzásnak, kikelésnek induljanak, hogy kihajt-va, a másodszeri szántáskor végkép kiirtód-janak. Harmadik, hogy a föld a lég és ter-mészeti elemek termékenyítő felfolyásának in-kább kitéve legyen, hogy puhább és gyérebb legyen, szóval jobban elkészüljön.

Mind e három czél az ugarlást jókor, ha lehet, még májusban végrehajtandónak ajánlja. Ha a kihajtott gyomok és fűvek zsenge ko-rukban fordulnak alá, könnyebben kivesznek, s meg sem magzanak, s a földtől is kevés zsirt szívnak el, sőt azt kétszeresen vissza-adják elmállott anyagok és azon életerő által, mit ők a légből beszívó organumaik utján ma-gukba felvettek vala s azt most a megfosztott földnek ismét visszaadják. A mely késő sar-jadzásu gyomgyökerek még ben vannak, csak a jókori szántás által mielőtt élnek, a föld táplálóivá, hízalóivá valnak. A belső rétege-kig lenyomult kemény héju borsó és konkoly a szántással felpuhított földben idejekorán ki-kél, megbokrosul s második szántáskor gyak-ran zöld-trágya gyanánt szolgál. Ellenben ha az ily föld jókor meg nem szántatik, a borsó és más ártalmas növény másodszeri szántás-kor kél ki, s ha idő nincs, hogy a naptól meg-süttetni, kiegetni engedjük, akkor vetésünk-nél hamarabb kizöldül s ilyenkor szokott búzánk borsós és gazos lenni.

Szántsd meg földeid májusban, tavaszve-tés után rögtön, illő mélységre, másodszerord meg két kapálás után aratás előtt, vagy ara-tás és hordás között, harmadszorod meg Sa-muel és Egyed hetében, vedd és boronáld el Kisasszonykor, úgy intézvé a mennyiben le-het, hogy rá hamar eső ne legyen, s nézd meg lesz-e borsós és gazos gabonád?

Szinte merném jóslani: lehelten!

A harmadszeri szántásnak buza alá is szintugy mint törökbuza alá három négy hü-velyknyire többnek nem kell lenni azon ok-ból, miket feljebb érinték.

A vetés sűrűsége a föld minőségétől függ, s attól, uponnan trágyázott-e a föld, vagy nem? jó trágyát kapott vagy másfélet? Apró szán-tásba kevesebbet vetünk mint darabosabba, majorházas földre kevesebbet mint másképp trá-gyázott földre, sat.

A boronálásnak nincs miért igen aprónak lenni, részint mivel záporosék összeverik, meg-kegyesítik s itt vége a diszlo növényéletnek; részint mivel jöhetnek deres hideg telek, mi-kor egy-egy nagyocská göröngy árnyában oly kedve szerint nyugszik az ifju növény; az védi a sanyaru szelektől, feltartóztatja a havat s ez által a légnak szabad járást eszközöl; ta-vaszszal pedig, mikor a hó olvadni kezd, a mállani kezdő göröngyök apró porszeméi min-den nap keltével és enyészéssel a gyenge ve-tésszálak gyökereire hullódogván, azt mint-egy vékony porrával veszik körül s igen diszben és virulaban tartják.

Háromszori szántást tehát — ismétlem — a buza földnek, a borsónak és gyomnak leg-jobb ítőszere, a jó buzának feltételezője!

Néhány év óta gyakran országos a pa-nasz, hogy gazosok a buza, üres a kalász, eresztötlenek a kalongyák. Emberségemre mon-dom én a panaszban nem osztozokódhatom. Igaz-sokat áldoztam pénz- fáradság- és marhaerő-ben, de illendően is éreszenek kalongyám. S oka semmi egyéb, mint a miket az imént elmondek. Megtrágyáztam földeimet, kit ten-gelyen, kit juhokosárral, korán ugaroltam, jó-kor másodszerordtam, a vetés idejére vigyáz-tam, elgyomosodott földeimet törökbuzával ki-tisztítottam, s az eredmény az, mit az imént mondek.

Midőn e cikket írom, junius 1-je s még csak egykét gazdát láttam velem ugarolni. Pe-dig idő van, a föld alkalmas kétszer vala, munka sincs sok. Ugyan mit vártok? János-napot és a kutyahónapot, midőn Erdélyben patak és forrás kiszárad? Aztán hogy ne lenne borsós gabonátok! hogy ne lenne gyér a ve-tés, üres a buza feje! Add meg a földét a

maga idejében — ő is megadja neked minden-napi kenyéredet.

A kora tavaszi ugarlás fölér egy vékony trágyázással. Nem látjátok-e, hogy ujul meg május végével az egész természet, erdő, me-ző, kert és rétek hogyan borulnak zöldbe és virágba? Nem veszitek-e észre mily tenyész-ő erővel terhelte a lég, mily balszamos a szél, mily áldásos az eső és harmat, mily termé-kenyítő a napsugár! Az ösör, az istenség, a teremő és fentartó, e tenyésző és gyümöl-csöző erőt özönnel önti ki a világra! Falevél, fű, buza, virág, szőlőgerezd, maga az állat-világ a legbujább tenyészetnek indul! A mag, melyet egy kedvező órában ma földbe vettek, negyed napra kiserked! Nemde minden ter-mészeti elemnek telisdedteli kell lenni tenyész-erővel?

Jól tudja és követi ezt némi kivétellel a szász földmives; s ezért földjét Pünkőd előtt mindig megszántja. Vannak is ám gabonák, minők még csak Háromszéken láthatók Er-délyben!

Nyisd meg azért, jó földim! mondék Já-nos gazdávali beszélgetésem befejezéséül, ba-rázdádat mentől előbb a lég és nap termé-kenyítő, kövérítő befolyásának; ugarolj jókor tavasszal, s emlékezz meg majd aratásnak idejében az ekészarvát tartó írónak szántás-vetés körüli nézeteire. J. E.

A töltött utakról.

A kövel kirakott, és megporondozott utak az ujabb kor találmányai közé tartoznak s egy Mac Adam nevű angol — vala azon férfit, ki-nek az emberiség e nagyfontosságú találmányt köszönheti, miért nevérol az ily utakat ma c-adamizált utaknak is szokták nevezni.

Ezen férfi találmánya által nem csak az utasok, fuvarosok, hanem általában minden oly országok népei jólétjévé válnak, a hol a köz-lekedés bármely fokozata uralkodik; megér-demli tehát, hogy nevé az emlékezet tisztel-letben fentartsa. Az útszínalás ezen módja al-kalmas volta és aránylagos olcsósága miatt általában elterjedett, és hogy valóban mit tes-zen jó utakkal birni, s mennyire képesek a mezei gazdaság érdekeit előmozdítani, köny-nyen meggyőződhetni, ha e tekintetben Ma-gyarországot csak Csehországgal vagy Orosz-orzágot Belgiummal összehasonlítjuk.

Sok és jó utak készítése általában három körülménytől függ: a vonalvidéki lakosok ér-telmiségétől és szánatitadásától; szorgalmas-ságtól, és az útszínalásra szükséges anyagok vagy is jó rakókó és porond kaphatásától; s ha ily anyagok bősége mellett is nincsenek valamely vidékben jó utak, biztosan követ-keztelhetni, hogy a lakosok vagy túnyák, vagy miveletlen rövid látásuak, közszellemben sze-gények és saját érdekekben számítani nem tudók.

Csináljunk csak egy kis számítást. Teg-yük fel, hogy bizonyos helységnek van 1000 köböl eladó gabonája; de a roz útak miatt köbölt legalább 1 fital olcsóbban kell eladnia, mint a hogy jár a közelebbi, de jó utakkal járó piacon; világos, hogy a jó út hiánya évenként 1000 ft kárt okoz azon helységnek a mi legalább is 20,000 ft-nak a kamalját kép-viseli. Tegyük fel, hogy az út megcsinálása kerülne annyiba, a mennyit a gabona-eladás-ból hasonló veszteség képvisel, vagy is gon-doljuk, mintha azon helység útszínalására 20,000 ftot kért volna kölcsön, s a gabonaár vesz-téségét annak kamaljárul kell betudni, még is a csinált útoni közlekedés könnyűsége, szám-talan más tárgyak olcsóbb szállítása, a marha-kímélés, szekérjavításbeli gazdálkodás stb. mint tiszta nyereség tekintendő, a mi már magá-ban akkora, hogy elegendő ösztönül szolgál-hatna minden jóaraló közönségnek arra, hogy ne csak a vidéki utak csinálását, jó karban tartását erős akarattal és őszinte munkásság-

gal esz
is a le
járható
Eg
hasznai
e tárgy
pelés v
véssé m
általi ja
a Tö
I
Somla
várórség
be lehet
nagyvez
bits'el a
kat' a b
várba ki
hogy, jö
állami ü
vetét K
határozni
sai talozn
Tah
talmazva
liztria e
vább fol
gén, s t
eddig el
vezényel
a Balkán
felé nyol
nyugodta
észre az
sowski ki
küldé Ibr
videbb ut
tábornok
szaladt.
polyi ut
metiew s
sa is Drin
mert azt
reggel v
A ne
teglésével
noksága
vonult a
innen há
hátát, h
akarnának
limno eke
elűzte, a
az által m
követhető
Tábo
utját s
alatt allot
erődítési
volt 10,0
szabad el
madják m
tegyék le
körébe, d
tétel elfo
óra időt e
kor e kitű
készültek,
ben odaha
Ha a
enyire g
bánhatá, h
bérrel me
osmánok e
den bátors
nem látott
ling, poros
ték tehát
1829-ben.
E bef
Oroszorszá

gal eszközöljék, hanem saját községi útakat is a lehetőségig jó karba hozták, könnyen járhatóvá tegyék.

Egyébiránt a töltött útaknak említettük hasznairól már annyit írtak és beszéltek, hogy a tárgy hosszadalmas tárgyalása, szalmacsépelés volna; hanem szólnunk annak még kövessé megvitatott oldaláról, a földnek útak általi javításáról — közelebbről.

Vázlatok

a Törökbirodalom történetéből.

II Mahmudtól napjainkig.

(Vége.)

E csata utáni napon tábornok Diebits Sumla alá küldte tábornok Rothot; azonban a várórség nagyobb volt, semhogy ostrommal be lehetett volna venni. Jun. 13-án maga a nagyvezér is bement Sumlába. Tábornok Diebits el akarván kezdeni vele az alkudozásokat a béke felől, Fonton állami tanácsost a várba küldte. A nagyvezér válasza az volt: hogy „ő csak egyszerű katona s nem ért az állami ügyekhez; kéri tehát a tábornokot, követvén Konstantinápolyba küldeni, vagy napot határozni, a melyen a két hatalmasság biztossai találkozhatnak.”

Tábornok Diebits nem hitte magát felhatalmazva ily lépésre, s elhatározá bevárni Szilisztria elfoglalását mielőtt hadi működéseit tovább folytathatná. Ez meg is történt junius végén, s tábornok Diebits a Szilisztria ostromával eddig elfoglalt Krassowski hadtestét Sumla alá vezényelvén, maga a többi hadsereggel átment a Balkán fő láncolatán, hogy mindinkább dél felé nyomulthasson. Ez idő alatt a nagyvezér nyugodtan állt Sumlában, s csak akkor vette észre az ellenség tervét, midőn tábornok Krassowski már Jenibazár felé fordult. Rögtön elküldte Ibrahim basát Aidos felé, hogy egy rövidebb uton az oroszok elébe kerüljen, de ez tábornok Rüdiger hadtestébe ütközvén, megszaladt. Halil basza 10,000 emberrel a drinápolyi uton állott ugyan, s tábornok Seheremetiew semmit sem vihete ki ellene, de e basza is Drinápolyba huzódott még pedig önkényt, mert azt hívé, hogy az összes orosz hadsereggel van baja.

A nagyvezér átlátá, hogy Sumlában vesztéglésével mit sem használ, a még parancsnoksága alatt 12,000 emberrel Selimno felé vonult a nyugoti járattal hegyszorosokba, hogy innen háborgassa az oroszok jobb szárnyát és hátát, ha Drinápoly ellen valamilyen kísérteni akarának. De Diebits 22,000 emberrel Selimno ellen nyomult, bevette s a törököket elűzte, a kik ágyúikat is ott hagyák, s csak az által menekültek meg, hogy a lovasság nem követhető őket a hegyek szorosaiiba.

Tábornok Diebits ekkor Drinápolyt vette utját s aug. 19-kén 30,000 emberrel a falak alatt állott. Halil basának nem lévén ideje az erődítési munkálatok bevégzésére, kénytelen volt 10,000 emberével magát megadni, s csak szabad elvonulást kért s hogy hátulról ne támadják meg. Az orosz tábornok azt köté ki, tegyék le a fegyvert s térjenek családjaik körébe, de nem Konstantinápolyba, s e föltétel elfogadására vagy elvetésére tizenöt óra időt engedett. Aug. 20-án reggeli 6 óra körül e kitűzött idő eltelvén, az oroszok ostromra készültek, de a törökök már éjtel egész rendben odahagyták volt Drinápolyt.

Ha a törökök ekkor nem lettek volna annyira gyávák, tábornok Diebits igen megbánhatá, hogy Drinápolyt csupán 30,000 emberrel merie megtámadni, de az egykor hős oszmánok e pillanatban annyira elveszték minden bátorságukat, hogy Mahmud a békén kívül nem látott más menekülhetési módot. Müffling, porosz tábornok, közbenjárására megköték tehát a békét Drinápolyban sept. 14-kén 1829-ben.

E béke pontja szerint a porta átengedte Oroszországnak Asiában mindazon erőssége-

ket, a melyeket ez utóbbi elfoglalt volt a fekete tenger keleti partján, ezen kívül az akhalkiki basaságot s Akhalkali erősséget.

Europában az időtől fogva a két ország közti határvonalat a Pruthnak és Dunának kelle képezni, azon kikötéssel, hogy a porta engedje át Oroszországnak a Duna torkolatát s ehez tartozó szigeteiket. Az oroszok kötelezték magukat, hogy e ponton semmi erősséget sem emelnek. Moldovát, Oláhországot és Szerbiát illetően az akjermani szerződést megújíták némi módosítással. E béke többi föltételei közt volt az is, hogy az orosz alattvalóknak szabad legyen a kereskedés az egész Törökbirodalomban. Hadi költség fejében 10 millió aranyat kellett volna fizetni Oroszországnak, azonban ez összeg 7 millióra szállítottatott le, minthogy a porta nem tudott többet fizetni.

1832-ben és 1833-ban Mahmudnak a hős Ibrahim basával kelle harcolni, a ki mint alkirály Egyptom függetlensége után sovárgott. A béke itt is helyre állván, Mahmud folytatá utjait. A hadseregek és hivatalnokoknak europai öltönyt kelle fölvenni, és sok más rendelkezéseket tön, melyek által az Izlám szabályait többször megsérté. 1834-ben újból harcra kelt Mehemet-Ali, egyiptomi basával, de e harc végét nem érte meg. 1839-ben jul. 1-n meghalt, s fia Abdul Medsid ép akkor lépett trónra, midőn a török hadsereg és flotta csaknem meg volt semmisítve.

A Törökbirodalom ily valóságos helyzetében az őt nagy hatalmasság értekezletet hirdete Londonba, a hol Egyptom sorsa felett tanácskozzanak. A porta elfogadta e közbenjárást, s közlé határozatát az egyiptomi alkirályllyal, a ki kiterőleg felelt, mert még mindig számított Frankhon segélyére, a mely valóban annyira partolta, hogy a más hatalmasságok 1840 jul. 15-kén Londonban aláírták a szerződést, a mely Mehemet Alinak sok előnyös föltételt nyujta; de e utolsó addig habozott azt elfogadni, míg a kikötött idő eltelte, s az angol-osztrák flotta megindult ellene. Syria parti városai csak hamar el lönek foglalva, s admiral Napier Alexandriát fenyegette, ugy hogy Mehemet Alinak meg kelle elégedni örökösödési jogaiaval Egyptomra nézt. Ez alatt a Thiers ministeriuma Frankhonban megbukott s az őt nagy hatalmasság új szerződést írt alá 1841 jul. 13-kán. E szerződés szerint a dardanellák és Bosporus zárva maradtak minden nemzet hadi hajói előtt, ha a porta nem volt harcban.

Nem sok idő múlva a Libanon hegyei közt komoly zendülés tört ki, de a melyet Omer basa erélyes föllépése hamar lecsendesített.

Abdul Medsid atya nyomdokain haladt s az elkezdett utjait folytató. 1839. novemb. 2-án a Törökbirodalomnak egészen új alkotmányt adott.

Az újabb idők eseményei szemek előtt történtek s történelem. Minő befolyással lesznek azok a Törökbirodalomra? csak sejtteni is alig lehet.

Besse A. után Ladó.

LEVELEZÉS.

Brassó jun. 10-kén.

A Kronstädter Ztg következőket írja: „Boldog hazánk a drágaságra nézt mindinkább közeledik a civilisált világhoz. Nem oly rég volt, a mikor 7 vkron egy font marhahúst, 1 vfton egy bárányt s 6—7 vfton egy köböl búzát leheté venni. Most már egy pár csirkéért két huszast s többet is kérnek, a milyent hajdon 6—8 v. garason árultak. A tegnapi hetivásáron is igen érezhető volt a drágaság. Oly messze vitte némely falusi, hogy egy köböl búzáért 26—28 vftot kért. Csak lehetne igazolni e szerföltött drágaságot! Még nagy mennyiségű gabona van a raktárakban, s ha tegnap és tegnapelőtt a hó a havasok

aljáig esett is, s ma is érzékeny hideg van, gyakorlati gazdák állítása szerint ez még legkevesebet sem ártott a gabonának; sőt ellenkezőleg, a vetések bujábbak, mint évek óta s gazdag aratást ígérnek. Aztán valószínűleg Moldova és Oláhország is nem sokára azok kezébe kerül, a kik e tartományok népeinek megengedik földjeik mivelesét, hogy káraikat kiépüljék. Miért agódnak tehát némelyek oly rendkívül? Nehány pár ezer ember egy oly országban, mint Erdély az élelmi szerek tekintetében nem nagy változást okoz; de ha szinte több ember jó is, még sem kell mindjárt eszünket elveszteni! Ha ember jó, élelmi szer is jó, és mint jó forrásból tudjuk, a Banátnál fel a Maroson már is nagy mennyiségű gabona van utban; és mind a mellett is, hogy a dunai fejedelemségek rakva vannak emberrel, onnan is jó törökbuza és rozs Erdélybe. Gazdáink bezárják gabonáikat, hogy maguk maguknak kárt csináljanak. A mostani magas gabonaár tartós nem lehet, minthogy már az aratás nincs igen messze, és maguk fogják megbánni, ha idegen gabona behozatalára kényszerítik az illetőket, s a drága pénz az országból mintegy kiúzik. Valóban nem hazafas tett, mesterségesen drágaságot előidézni. Hazánkban számtalan embernek van állandó jövedelme, melyet nem növelhet; az ilyeket a drágaság tönkre fogja tenni. De mit csinál a szegény sorsu nép, ha a drágaság folytonosan növekszik? Ezt fontolóra kellene venni. Egyébiránt a drágaság nem csak itt nálunk, hanem egész Háromszéken otthonos. (Nem csak, hanem egész Erdélyben. A brassói gabonaárát a kolozsvári csaknem kétszeresen túlhaladja. S ez csaknem minden nevezetesebb erdélyi gabonapiacson így van, és nem azért, mintha a gazdák nem akarnák gabonáikat áruba bocsátani, hanem mert nincs mit eladjanak; aztán az összes erdélyi vetésállás is a tehetősöknek azt tanácsolja, hogy a jelennel igyekezzenek segíteni a jövőt, hogy tartsanak készletet a kevés természetességű jövőre. Mesterségesen bajos volna napjainkban általános drágaságot előidézni.)

H I R F Ű Z É S.

Kolozsvár junius 16-kán.

* Ő Felsége a Császárné a helybeli Erzsébet-ágház javára 1000 pftot kegyeskedett juttatni azon jegyajándok-összegeből, a melyről írtuk, hogy mind jótékony intézetekre van szánva. Erdélyben ebből még a szebeni luth. árvaház s brassói román nő-egylet nyert egyenkint 750 pftot.

** Az írói nyugdíj alapítás ügye hatalmasan halad. Az adakozások már megindultak, melyek között másodikul a pesti jogászok nemmes lelku karát látok. A nemzet egyetértése újabb nemzeti alapot rak; azt hisszük édes kis hazánk e téren is megteszi azt, mit a Garay-árvák részére szent kötelességének tartá. Ezennel megnyitjuk lapunkat az adakozások közlésére, s a pénzüsszegeknek az illető helyre leendő átszállítását magunkra vállaljuk. E lap szerkesztősége is fizetéseitől azon százeléket, mit a Pesti Napló megajánlott, ezenel jul. 1-től a legösszeintébb örömmel felajánlja.

*A Kolozsvárti földalított szemgyógyintézetre nézt a következő felhívást kaptuk, a melyet sietünk közzé tenni:

„Minekutánna tudtunk szerint a magas kormány által itten Kolozsvárt alapított szemgyógyintézet f. hó 1-én már megnyitott, azonban könnyen megtörtéphető, hogy ezen kegyes és jótékony intézetről a honnak nem minden polgárai értesülhetek, ámbár ez a szebeni hivatalos lapban is közhírré tététt s az illető hatósághoz is oly rendelkezés történt, hogy szegény sorsu világtalanok és más szembetegek az országos os. kir. kincstár költségén Kolozsvárra szállítandók; ezeknél fogva czélszerűnek látjuk azon emberbarátokat, kik ilyes szegény sorsu szerencsétlenekről gon-

